

GAZETA TRANSILVANIEI

Redacţia şi Administraţia
PIAŢA LIBERTĂŢII BRAŞOV
Telefon 226
Abonament anual 360 lei
Pentru strelnătate 800 lei
Anunţuri, reclame, după tarif.

Fondată la 1838 de George Bariţiu

Apare de trei ori pe săptămână

Fără o presă naţională cinstită şi democratică, un popor nu va da niciodată măsura însuşirilor lui culturale şi politice. E ca şi cum ar grai prin gura streinului.

Două acţiuni paralele distrugătoare, în Basarabia

Situaţia creiată de guvern în Basarabia, pe urma atacurilor bandelor bolşevice este o nouă dovadă a miopiei guvernului actual. Se ştie doar că unul din mijloacele de luptă ale bolşevismului este tocmai nemulţumirea populaţiei, procurarea de turburări şi dezordine pentru ca profitând de-o astfel de situaţie să poată pescui mai uşor în turbure.

Nefasta guvernare liberală nu a făcut până acum alta, decât a sămănat nemulţumire şi revoltă în întreaga ţară. În provincia de peste Prut însă, lăsată pe mâna şi la cheremul Inculeţilor, această stare de nemulţumire şi agitaţie a atins culmea.

Nepriceperea guvernului liberal a făcut ca toate acţiunile şi încercările bandelor bolşevice de peste Nistru să se răzbune asupra populaţiei Basarabiei, pe care a aruncat-o într'un regim special de groază şi teroare. Vadul lui Vodă a ajuns un nume care inspiră groază numai la pronunţarea lui, iar acum în ultimul timp inchiziţia liberală i-a dat acelaşi renume Tatar-Bunarului.

În loc să caute ca populaţia Basarabiei învecinate cu Rusia sovietică să se bucure de un regim de pace şi mulţumire, care să fie cel mai puternic scut în contra poftelor şi intereselor bolşevice, guvernul liberal face tocmai contrariul: seamănă şi sporeşte nemulţumirea.

Se ştie şi se cunoaşte rezultatul atâtor anchete ordonate de guvern în Basarabia. Inşişi miniştrii au cunoscut corupţia din administraţie acestei provincii şi au promis organizări şi reorganizări. De făcut însă nimic nu s'a făcut. Basarabia a rămas şi azi pe mâna acelor unelte şi protejaţi ai guvernului li-

beral, în contra cărora populaţia acestei provincii s'a plâns şi se plânge în zadar.

Nu e mirare, deci, dacă bolşevicii de peste Nistru caută să profite de această situaţie. Intenţia lor este să creieze în Basarabia o stare de cât mai mare nemulţumire, sperând că în felul acesta să răcească inimile acestei populaţii faţă de regimul românesc. Bandele bolşevice cari atacă şi jefuesc în Basarabia operează tocmai în această direcţie şi cu acest scop. Sovietele ştiu, ceea-ce Brătienii nu înţeleg, că şi teroarea şi măsurile nesocotite cu cari guvernul liberal caută să reprime şi să urmărească atacurile bolşevice nu fac alta decât sporesc nemulţămirea şi duc populaţia la disperare.

Ceea-ce se petrece acum în urma atacului bandelor bolşevice dela Tatar Bunar, este mai mult decât îngrozitor. Liniştea şi viaţa cetăţenilor au ajuns la discredita şi bun placul ale celor încredinţaţi de guvern cu susţinerea ordinii. Unelte şi agenţi ai guvernului, streini de inimă şi sentimente româneşti fac în numele guvernului liberal cea mai puternică propagandă bolşevică: terorizează şi schinguiesc, sădind în inimile poporului ura şi revolta în contra stăpânirii româneşti.

Acesta este scopul urmărit de atacurile bolşevice şi tot aceasta a fost şi ţinta atacului dela Tatar Bunar, unde guvernul liberal a ajuns orbeşte în cursa întinsă de bolşevici.

Nemulţumirea din Basarabia nu poate fi decât în paguba statului român şi în favorul celor de dincolo de Nistru. Iar actualul guvern prin politică mioapă, prin corupţie şi teroare cu cari conduce această provincie a ajuns să fie complicele şi sprijinitorul planurilor bolşevice.

Invenţiuni liberale

Ceea-ce am arătat în reportajele noastre cu privire la situaţia politică se adevăreşte. Oficiosul guvernului după eşecul suferit de trinitatea care vroia să facă a exploda o bombă la Sibiu, brodează un reportaj de senzaţie, complet inventat, pe seama situaţiei din Partidul naţional român.

Ziarul în chestiune nu face decât să transcrie dorinţele mai multor să — cari n'au nimic comun cu realitatea — ceea ce ne dispensează de orice demnitate.

Nu este adevărat că s'ar fi luat hotărâri şi s'ar fi redactat şi semnat vre-un memoriu sau vre-o moţiune. Cu atât mai puţin s'ar fi adresat conducerei partidului vre-un ultimatum.

Adevărat este, că s-a prezentat d-nului Iuliu Maniu la Bucureşti o delegaţie compusă din d-nii Valeriu Brănişce, Ion Lăpedatu, p. otopopol Lucuţa, Aurel Lazăr şi Mihail Gropşanu, cari au raportat preşedintelui păreri schimbate cu ocazia conversaţiilor politice dela Sibiu, lăcentuând că aceste comunicări făcute preşedintelui partidului sunt animate de năzuinţa hotărâtă de a menţine unitatea de acţiune şi solidaritatea Partidului naţional român şi nicidecum de năzuinţa de a produce vre-o sciziune sau vre-o desorientare.

Criza politică din Anglia

Se pare că se va reveni la sistemul celor două partide

Alegerile vor limpezi situaţia. — Coaliţiilor.

Alegerile din Anglia sânt o nouă piatră de încercare a partidelor din stânga. Izbândă muncitorilor în Anglia va avea resunet pe continent. E firesc dar ca să fie urmărită lupta cu multă aprindere şi interes.

Pentru orientarea cetitorilor noştri dăm în cele ce urmează un rezumat al situaţiei politice din Anglia:

Sânt trei partide: 1. partidul conservator sub conducerea fostului premier Baldwin; 2. partidul liberal sub conducerea lui Asquith şi 3. partidul muncitoresc (Labour Party) care are guvernul, sub conducerea lui Macdonald.

Cele două partide: conservator şi liberal făceau majoritatea în Parlament şi opoziţie guvernului. Guvernul Macdonald nu putea continua să conducă treburile ţării în condiţiunile acestea şi de aceea a aşteptat să împlinescă unul din punctele sale din program, consolidarea păcii, preferind să vină la alegeri după succesele conferinţei din Londra.

Un incident, luat ca pretext, a dus la dizolvarea parlamen-

tului. Astăzi sânt în plină luptă electorală.

Cari sânt speranţele partidului labourist?

Să câştige 30 de mandate în plus, cel puţin, peste numărul de azi — adică să sibă în Camera 220 reprezentanţi. Nu poate fi vorba de-o majoritate a Camerei dată de partidul muncitoresc ci numai un succes de câte-va zeci de mandate în plus, ceea-ce asigură guvernarea prin coaliţiile ce s'ar face îndată.

Câştigul acesta ar avea de rezultat procesul evoluţiunii politice următoare: E vorba de o revenire la sistemul tradiţional al două partide.

Ar fi la Cameră o grupă din Labour Party puternică faţă de un bloc liberal-conservator format sub eticheta antisocialistă. Se pune în legătură cu această transformare faptul că Wintson Churchill, fost ministru liberal, candidat nefericit la ultimele alegeri, a primit să fie candidat din nou de conservatori la o alegere parţială. Se mai citează nume de liberali faimoşi cari nu mai puţin sânt

VANZATORII DE ROBI

— Societatea Petrolul Naţional expulzează 70-80 cetăţeni ai ţării într'o ţară cu climă ucigătoare. ---

Ruşinea ce acoperă scandalul excocheriei cu paşapoartele nu o întrece de cât cinica atitudine a celor cari vor să muşamalizeze această crimă.

Nu a fost dat să trăim, după împlinirea visului milenar, să vedem ardeleni, bănăţeni şi bucovineni împreună cu câţi-va fraţi din vechiul regat, ademeniţi şi duşi, cu intenţiunea de-a-i face să dispară, în Columbia, ţara renumită prin clima ei ucigătoare, şi aceasta pentru ca o mână de exploatare — de vânzători de robi — ocrotiţi prin rudenie de guvernul Brătianu, să le smulgă fie-căruia câte 150 dolari.

Ca să ajungă la această sumă, criminalii dela Petrolul Naţional n'au pregetat să trimită la moarte, prin foame şi boli, pe nefericiţii noştri fraţi.

Ceva mai abominabil nu credem că s'a petrecut dela vînderea robilor, — fiindcă cu această ticăloasă neguţatorie se seamănă trimiterea la cerşit, la moarte, a celor 70-80 români în Columbia, după ce au fost jefuiţi de banii lor de către o societate, ocrotită de guvernul ţării pentru motivul că preşedintele acelei societăţi este generalul Alex. Văitoianu, fratele ministrului.

Ori cât ticăloşiile unei vieţi corupte şi otrăvite prin acte de guvernământ abuzive şi fără nici un control — ar fi obişnuit pe cine va cu ele, faptul revelat de noi după ziarul „America” din Cleveland, trebuie să găsească revolta care să fixeze la stâlpul infamiei pe vânzătorii de robi, azi ocrotiţi de guvern, deci încă liberi.

Justiţia ţării trebuie lăsată să-şi facă datoria, fiindcă faptul nu mai este de domeniul găstei liberale ci a trecut graniţele.

O asemănătoare neguţorie ticăloasă cu viaţa oamenilor nu mai este cunoscută azi pe întreg globul. Dacă va fi tolerată de justiţie, ce va zice întreaga lume civilizată de garantarea drepturilor omului la noi în România.

* * *

Guvernul are însă înainte de toate o altă datorie: imediat să repatrieze pe nenorociţii de români din Columbia, expulzaţi acolo de traficantii dela soc. Petrolul Naţional.

favorabil unei fuziuni cu unioniştilor (conservatorii).

De-alt fel, coaliţia conservatorilor cu liberalii în alegerile de acum arată dreptatea speranţelor în transformarea aceasta politică.

Pe dealtă parte, se crede că bărbăţii politici cu Asquith şi sir John Simon vor refuza să vândă sufletul vechiului liberalism al lui Gladstone astfel că aripa stângă a partidului liberal va trece la Labour Party (sau şi întâmplat asemenea treceri cu mult răsunet) sau va consimţi să colaboreze în Camera Comunelor cu labouriştilor — formând o coaliţie democratică, cum este aceea din Parlamentul francez.

Până la aceste evenimente, alegerile din Anglia iau caracterul unei lupte încordate, date fiind consecinţele lor importante.

Campania extraparlamentară a Partidului naţional român începe cu întrunirea de Duminică la Braila. Vor lua cuvântul d-nii Iuliu Maniu, Al. Vaida-Voevod, Stefan C. Pop, Mihai Popovici, dr. Valer Brănişce şi Dumitrescu-Braila, şeful organizaţiei locale, fost ministru.

Criza de numerar și Banca Națională

— Repartizarea scontului Băncii Naționale este nesănătos făcută. — Cine au fost favorizați?! —

Către cine să se îndrepte criticele d-lui V. Brătianu.

D-l Isaia G. Ionescu a publicat în ziarul „România” un articol intitulat „Banca Națională și criza de numerar”.

D-sa pune chestiunea astfel: „Banca Națională” a dat numai unei părți dintre băncile noastre scontul său în sume considerabile — pe când altora le-a dat foarte puțin. Aceasta a dus la o stare bolnăvicioasă, creată chiar de Banca Națională.

Ast-fel criticele d-lui V. Brătianu împotriva investițiilor se îndreaptă către aceia cari, având sprijinul Băncii Naționale, necondiționat putem zice, au avut ușurința de s'au încurcat în afaceri streine de menirea și funcțiunea lor normală. Nu sânt apoi de mirare — cum zice d-l Ionescu — speculațiunile asupra valurilor și dobânzile cămătărești luate industrișilor și comercianților, cari n'au avut unde să se adreseze; apoi să ne mai mirăm de extinderea cheltuielilor și de întrebuintarea banului în cheltueli administrative ale băncilor acestora privilegiate?!

D-l V. Brătianu avea aerul că protestează sincer împotriva acestora.

Dar să vedem cine sânt și cât li s'a dat de către Banca Națională.

La 10 bănci, cu un capital total de Lei 1 miliard, 45 milioane Lei, Banca Națională a dat credit suma de Lei trei miliarde 847,171,647 adică peste 50 la sută din întreg creditul său.

Ca să se vadă favoritismul acesta, cifrele următoare îl vor vor ilustra în de ajuns:

la 673 bănci, cu un capital totalizat de 2 miliarde 289,767, 780 Lei și la cele 967 societăți industriale și comerciale din întreaga țară cu un capital de 8 miliarde 827,159,858 Lei — sau în total cele 1640 instituții cu un capital de peste 11 miliarde Lei, Banca Națională a lăsat să se mulțumească cu cele 2 miliarde și ceva ce-au mai rămas după satisfacerea favorizilor săi.

Acești favoriți sânt, pe baza cercetării bilanțurilor la 31 Dec. 1923, următorii:

S'a acordat:
Băncii Românești (cu un capital de lei 280 mil.) lei 866.687.952—; Băncii Generale a Tărei Românești (cu un capital de lei 60 mil.) lei 425 mil. 640.866.50; Băncii Comerțului Craiova (cu un capital de lei 60 mil.) lei 236.979.085.50; Băncii Sind. Agric. Ialomița (cu un capital de lei 25 mil.) lei 111.

098.916.—; Băncii de Scont a României (cu un capital de lei 80 mil.) lei 363.365.215.75; Băncii Agricole (cu un capital de lei 90 mil.) lei 383 mil. 022.370.30; Băncii de Credit Român (cu un capital de lei 125 mil.) lei 286.698.168.—; Băncii Crișovloni (cu un capital de lei 150 mil.) lei 219 mil. 952.834.55; Băncii Comerciale Române (cu un capital de lei 50 mil.) lei 79.160.700.35; Băncii Marmorosch, Blank & Cie (cu un capital de lei 25 mil.) lei 874.565.539.15; adică la 10 bănci (cu un capital total de lei 1 miliard 45.000.000 lei).

Notăm și faptul că nici una dintre aceste bănci nu este transilvăneană.

Din bilanțurile Băncii Naționale se constată că scontul a crescut din an în an: dela 1.829.629.762 în 1921 la cinci miliarde 864.110.365 în 1923.

Și totuși este criză de numerar! Da, fiindcă politica de scont a Băncii Naționale nu s'a bazat pe o repartizare întinsă la toate băncile și instituțiile — ci s'a favorizat 10 bănci cari au făcut în mare parte lux cu banii căpătați — ceea-ce a dus fatal la criza de azi.

Ori care ar fi de azi înainte sprijinul dat numai celor favorizați — nu vom avea o îndreptare. Trebuie, dimpotrivă, o repartizare mai dreaptă, mai sănătoasă, ca să nu se lase în părăsire majoritatea enormă a institutelor de credit pentru a favoriza anumite bănci.

Maniera de până acum, se știe, este a se datora numai în fluișterii guvernului Brătianu și partidului liberal la Institutul nostru de emisiune.

Fortificarea militară a Transilvaniei

Conferința dela ministerul de războiu.

La ministerul de războiu, d-ii, V. Brătianu, ministrul finanțelor Tancred Constantinescu, ministrul industriei, și general Mărdăreanu, ministrul de războiu, au lucrat cu d-l general Lupescu, șeful Marelui Statmajor, pentru a rezolva chestiuni în legătură cu fabricile militare noi ce se vor crea și furniturile pentru armată.

In ce privește chestiunea noilor fabrici militare, s'a stabilit următorul plan de construcții:

Nona bază militară a României.

Până azi baza de retragere a trupelor, după cum a confirmat războiul mondial, era Moldova. Odată cu mărirea teritoriului, această bază s'a schimbat în centrul țării, și anume în cadrul lateral transilvănean, care având laturile formate de munți, oferă prin pozițiile lui naturale, o vastă fortificație. Aci, în caz de retragere, se vor concentra trupele pentru rezistență.

In vederea acestei rezistențe este necesar ca în cadrul lateral transcarpatin să se concentreze toată industria noastră militară, pentru a nu mai fi legați din punct de vedere al aprovizionării, de Occident, ca în timpul marelui război, ci să ne furnizăm prin propriile noastre mijloace, acropianele, armele și muniția necesară apărării naționale.

Fortificația.

In baza acestor principii, s'a hotărât ca toate fabricile, nu numai de aprovizionare cu armament, ci și cu alimente sau îmbrăcăminte necesare armatei, să se înființeze numai în cadrul lateral ardelenesc. Tot aci se vor ridica mari depozite de aprovizionare și se vor face lucrările strategice.

Pe lângă poziția sa naturală, cadrul lateral transcarpatin oferă și toate materiile prime, necesare industriei militare moderne.

S'a luat chiar dispoziția, ca tot ceea ce se va fabrica la Reșița, să fie astfel efectuat, încât montarea să se facă în fabricile din cadrul lateral ardelenesc, unde vor fi transportate piesele.

Noul linii de comunicație vor deservei noua bază militară.

Remedierea crizei financiare

Declarațiile d-lui St. C. Pop.

O nouă emisiune

Ziarul „România” publică o convorbire avută cu d-l St. C. Pop, fost ministru și deputat. După ce arată situația politică și prevestește o agitată sesiune parlamentară — d-sa a spus următoarele asupra remedierii crizei financiare:

„Remedierea acestei crize este foarte grea, mai ales că depozitele s'au datat la dobânzi din cele mai exagerate.

Reducerea etalonului la depozite se poate începe numai atunci, când numerarul er fi sport.

Toate acestea se pot înfăptui numai prin contractarea unui împrumut extern sau, în extremis, printr-o nouă emisiune.

Recunosc că o nouă emisiune numai atunci s'ar face fără sgușdului, când se vor oferi și acoperirile necesare.

Cu toate acestea, din criza aceasta grosavd în care ne aflăm, n'am putea scăpa decât numai prin soluția unei noi emisiuni, dar fiindcă deocamdată la un împrumut extern nu ne putem gândi.

Reichstagul a fost dizolvat.

Berlin, 21. — Democrații au decis să demisioneze din guvernul remaniat prin intrarea naționaliștilor germani, și au propus președintelui Reichului dizolvarea Reichstagului.

Președintele Reichului a dizolvat, în urma acestei propuneri, Reichstagul.

Dizolvarea Reichstagului este de mare importanță. Alegerile ce vor urma sânt hotărâtoare pentru democrația germană.

O lovitură a liberalilor, care n'a reușit.

Clim în „Adevărul”:

Este cunoscută campania recentă a presei oficiale împotriva Partidului național și bogăția de amănunte cu care se anunța sciziunea în partid pe chestiuni confesionale. „Viitorul” în special era atât de sigur de această sciziune, încât a anunțat și timpul când se va produce și numele membrilor din Partidul național cari vor părăsi pe d. Maniu.

Lovitura urma să se producă în Congresul Național Bisericesc.

Bucuria „Viitorului” într'adevăr se baza pe ceva căci el era informat despre lovitura ce pregăteau liberalii Partidului național.

Un marcant membru al Partidului național, care cunoaște în toată amănunțimea cele ce se proiectase în tabăra liberală, ne-a dat următoarele relații cu privire la planul de-a desface Partidul național în două.

„Lovitura” — ne spune interlocutorul nostru — urma să se producă în congresul național bisericesc ale cărui ședințe au avut loc de curând.

Intr'una din ședințele congresului trebuia să se citească o moțiune prin care se vesteja acțiunea de prozelitism a unor intelectuali din Ardeal. Partidul național era făcut complice în această acțiune.

După citirea moțiunii urma să se producă sciziunea. Dnii V. Goldiș, I. Lupas, Ion Lepădatu și S. Dragomir erau destinați să se desolidarizeze de acțiunea de prozelitism a Partidului național și să părăsească partidul pe această chestiune.

Lovitura n'a reușit.

„Lovitura însă n'a reușit. D. Alex. Lapedatu, ministrul cultelor, care avea rolul de-a pregăti terenul pentru reușita loviturii, n'a găsit nici un membru din conducerea partidului nostru care să facă jocul liberalilor.

Dnii O. Goga și Alex. Lapedatu, isbindu-se de solidaritatea membrilor Partidului național, au renunțat de-a mai produce moțiunea în congresul național bisericesc”.
V. Veron.

Miscarea funcționarilor publici

In întrunirea dela Cernăuți, cu delegați din Bucovina și alte centre, s'a votat o moțiune care conține următoarele puncte:

Aterarea funcționarilor și pensionarilor bucovineni la Federație, mărirea salariilor și pensilor potrivit cu indiciile de scumpete, acordarea urgentă de ajutoare pentru aprovizionarea de iarnă, consultarea organizațiilor funcționarești la legiferarea legii pensilor, respectarea legilor de drepturile funcționarilor, sancțiuni în contra încălcărilor acestor drepturi, combaterea corupției, plata salariului anticipativ la zintă, considerarea în prima linie a funcționarilor la plata despăgubirilor de războiu, reintegrarea funcționarilor demisi, pentru că au participat la mișcările lor și susținerea tuturor punctelor votate în adunarea dela București din 12 Oct.

Desvelirea bustului lui Gh. Barițiu

Din Sibiu:

S'a sfârșit bustul lui Gh. Barițiu, mutat din grădina internatului de fete, în fața Asociației al cărei vrednic și neobosit secretar a fost atâtă timp. Serbarea a fost deschisă cu o ploasă cântare „Măști pe Domnul” de Beethoven, executată de Remanunea de muzică „Gh. Dima”, sub mânastră conducere a d-lui profesor N. Oancea.

Dr. Ch. Preda, directorul desp. Sibiu și Asociației, a făcut pe scurt istoricul mutării bustului lui Gh. Barițiu, adăcând mulțămiri tuturor donatorilor, dar mai ales d-lui Nedoviceanu directorul Băncii de Scont, care în calitate de președinte al Asociației comercianților români a inițiat printre comercianții și meseriași grupajii în jurul Sindicatului național român al patronilor și în jurul „Unității micilor industriși” colecta pentru acoperirea cheltuielilor cu mutarea bustului.

D-l V. Goldiș, președintele Asociației, a rosiit o înălțătoare vorbire:

„Un fapt divers, mutarea unei statui dintr'un loc în altul, la depărtarea de câțva pași. Noi cei legați cu inima de neamul românesc, și'n bucurie și'n durere, al căror catehism este mărirea și fericirea lui, noi astăzi ne închinăm Dumnezeuului nostru și îl mulțumim.

„Mutarea statuei din dosul gardului, aici în largul lumii, în vederea tuturor, simbolizează dreptatea istoriei, ce s'a făcut neamului nostru după veacuri și crâncene suferințe.

„Gh. Barițiu a făcut parte din acei îndrumători ai mulțimilor, din apostolii înălțării fericitoare a sufletelor, cari în toate timpurile făbesc istoria omenirii.

„Treizeci de ani a jertfit întârind în mijlocul poporului românesc prin „Asociațiune” credința

în mântuirea sa, prin luminarea minții, prin nobilitarea sufletului, prin munca roditoare de fericire.

„Statuia lui privește acum cu mândrie palatul, ce s'a înălțat mai vârtos din roadele credinței sale în vitorul poporului românesc și va străluci veacuri înainte munca ce se va întepi, cu nou elanuri, spre desăvârșirea civilizației prin poporul românesc în Dacia lui Traian.

„Noi ne facem datoria închinându-ne astăzi memoriei lui și din ochii lui sorbind credința în viața de veți și menirea și gloria fericită a neamului românesc, în veți mărită să fie mărită mintire a ta, Gheorghe Barițiu!”
(Dintr'un raport primit cu întârziere).

Criza din Iugoslavia

Belgrad 21. — Camera s'a întrunit ieri seara în sesiunea ordinară, procedând la alegerea biroului. Președintele succedat d. Ivanović a fost reales cu 233 de voturi din 250, număr total al votanților.

La cererile politice se afirmă că criza va fi soluționată prin menținerea la putere a guvernului Davidović.

Ministerul Justiției

Comisiunea de naturalizare.

Conform art. 22 din legea punitoare la dobândirea și pierderea naționalității române, se publică următoarea cerere de naturalizare, spre știința aceluia cari ar voi să facă vre-o întâmplare, potrivit dispozițiilor art. 23 din zisa lege:

Domnule Președinte.

Subsemnatul, în conformitate cu legea din 24 Februarie 1923 și pe baza alăturatelor acte, rog să binevoiți a-mi acorda naturalizarea.

Cu stimă

(ss) Carol Bernwieser
Brașov, Strada Castelului 1017 1—1

† Ioan Hango

„Foaia Diecesană”, organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului înregistrează astfel moartea profesorului Ioan Hango:

† Ioan Hango, profesor la liceul „Andrei Șaguna” din Brașov, împlinind deabia 35 ani, a încetat din viață în ziua de 13 Octomvrie a. c. în Brașov.

Defunctul — unul dintre modestii, dar harnicji noștri dascăli confesionali pe vremea stăpânirii urgsite maghiare — a fost timp de 7 ani de zile profesor la Institutul nostru pedagogic diecesan. Prin cunoștințele sale temeinice, prin tactul său pedagogic și prin purtarea sa a devenit unul dintre cei mai iubii și apreciați profesori, cărui Ven. Consistor diecesan, în mod provizor, i-a încredințat și directoratul acestei școli.

In urma lui rămâne o văduvă

neînăngătată și doi frați îndurați. Școala românească deplânge pe un profesor meritos și pe un harnic îndrumător sufletesc. Odihneasă în pace!

Farmacia de serviciu. In timpul dela 25 Octomvrie până la 8 Noemvrie vor face serviciul peste amiază, noapte și Duminică: farmacia la „Biserica albă” alui F. Kellemen Principele Carol 8 și A. Einhorn la „Turnul negru” strada Victoriei 43.

12 deputați

implicați în afacerea pașapoartelor

— D-l Ionel Brătianu le cere demisiile.
S'au eliberat mii de pașapoarte. —

Cităm în „Lupta“:

„In cercurile politice se afirmă că 12 deputați liberali ar fi implicați în vasta afacere a pașapoartelor. „D-l Ionel Brătianu, fiind informat de toate amănuntele senzaționale ale scanoalului, a insistat ca deputații cari se simt vinovați să-și producă imediat demisiile, urmând să fie chemați supleanții în locurile rămase astfel libere.

„Se dă ca fapt sigur că s'au eliberat în total câteva mii de pașapoarte în condițiunile știute“....

Jubileul „Cercului conferențiar“ din Săcele

In cadrul unor frumoase festivități „Cercul conferențiar al învățătorilor din Săcele“ și a serbat Duminecă jubileul de 50 ani. Serbările și-au luat începutul Sâmbătă seara printr-o serenadă dată de elevii celor patru școli primare din Satulung, Turcheș, Bacifalu și Cernatu.

A doua zi Duminecă la orele 9 dim. corpul didactic și elevii celor patru școli au depus flori pe mormintele învățătorilor decedați după care s'a oficiat un Te-Deum solemn în Biserica ortodoxă din piața Cernatului în prezența elevilor și a unui distins public, între cari numeroși foști elevi ai școalelor și învățători sosiți din comunele județului Brașov.

După serviciul divin s'a deschis în sala gimnaziului de băieți din Satulung sedință festivă printr'un imn bisericesc executat de corul învățătorilor dirijată de părintele Simțion. A luat apoi cuvântul președintele Cercului conferențiar Săcele, dl. inv. director Vasile Ivan, rosiind discursul festiv în care a trecut în revistă activitatea desfășurată timp de 50 ani de Cercul conferențiar. De încheiere a salutat pe reprezentanții autorităților și ai bisericilor minoritare, pe delegații diferitelor corporațiuni, pe foștii dascăli ai școalelor din Satulung prezenți la sedința festivă, dnii: protopop Domșa din Orăștie, Ioan Dariu subrevisor școlar și E. Gabor funcționar de bancă, precum și pe foștii elevi și școalelor.

Au luat apoi rând pe rând cuvântul, aducând elogiul „Cercului conferențiar“ jubilar, dnii P. Dan revizor școlar, inspector școlar Ionescu, inv. director Gherasim Popa în numele Asociației învățătorilor din județ, deputat Soricu în numele foștilor elevi și al ministrului Angheliescu donând în numele acestuia suma de 10.000 lei pentru fondul Cercului, director Ștefan Popovici în numele inv. din Brașov, părintele Oancea în numele preoției, preotul ev. Nikodemus din Satulung, protopop ev. din Târlungeni Szarádi, preotul ev. Deák din Turcheș și învățătorul Coșsis în numele învățătorilor profesionali minoritari din Săcele. Seria discursurilor a încheiat-o părintele Simțion.

S'a dat apoi celtre numeroaselor adrese și telegrame de felicitare sosite din acest prilej între cari I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae, P. Sa Episcopul Ivan, o telegramă a ministrului de culte Lăpedatu care dăruiește suma de 10.000 lei fondului cercului, etc. etc.

La ora 2 d. a. s'a ținut banchetul, rostindu-se numeroase toast.

La ora 3 1/2 d. a. au avut loc în sala gimnaziului producțiunile elevilor școalelor primare și o petrecere populară în piața din Cernat, iar seara un reușit Concert dirijat de părintele Simțion.

Felicitând și noi cu toată căldura Cercul jubilar pentru activitatea mănoasă desfășurată timp de 50 ani pe terenul didactic și pentru luminarea poporului din Săcele, îi dorim pe pragul noului semicentener tot mai multe succese spre binele școlii și al neamului.

Ministerul Justiției Comisiunea de naturalizări.

Conform art. 22 din legea privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române, se publică următoarea cerere de naturalizare, spre știința acelora cari ar voi să facă vreo întâmpinare, potrivit dispozițiilor art. 23 din zisa lege:

Domnule Președinte,
Subsemnatul, în conformitate cu legea din 24 Februarie 1924 și pe baza alăturatelor acte, vă rog să binevoiți a-mi acorda naturalizarea.

Cu înaltă stimă
(ss) *Richard Neubner*
Brașov, Str. O. Iancu No. 29.
1019 1-1

CINEMA APOLLO

A sosit mult așteptatul film
Alexei Iwanowitsch
(Idolul femeilor).

Va rula Joi, Vineri și Sâmbătă în 23, 24 și 25 Octombrie.
Dramă senzațională din viața studenților revoluționari ruși cu marii artiști:

Konrad Veidt, Erna Morena, Margarete Schlegel.

Afară de aceasta o „Comedie“ în două acte.
VINE! Știți D-voastră cine? VINE!
Printesa Chimay și Rigó Janesi

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public că subscrisul exercitez mai departe întreprinderea Victor Ludwig

STARPIREAPLOȘNITELOR dinpreună cu cloștului, sub condițiunile de până acuma. Merg și afară.

Cu toată stima
MATEIU BAUER
Str. Michael Weiss No. 13
In curte Inapol.
1012 2-2

CINEMA—MODERN

23, 24 și 25 Octombrie
Contele Cohn
După celebra scriere a lui Paul Langenscheidt, în 6 acte.
Vine Pat și Patachon.

Institut Cosmetic. In-grijirea tenului, Str. Sft. Ioan 28.

Miristerul Justiției Comisiunea de naturalizări.

Conform art. 22 din legea privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române, se publică următoarea cerere de naturalizare, spre știința acelora cari ar voi să facă vreo întâmpinare, potrivit dispozițiilor art. 23 din zisa lege:

Domnule Președinte,

Subsemnata, în conformitate cu legea din 24 Februarie 1924 și pe baza alăturatelor acte, vă rog să binevoiți a-mi acorda naturalizarea.

Cu înaltă stimă
(ss) *Karolina Toth*
Brașov, Strada Laterală 28.

Ministerul Justiției

Comisiunea de naturalizare.

Conform art. 22 din legea privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române, se publică următoarea cerere de naturalizare, spre știința acelora cari ar voi să facă vreo întâmpinare, potrivit dispozițiilor art. 23 din zisa lege:

Domnule Președinte,

Subsemnatul, în conformitate cu legea din 24 Februarie 1924 și pe baza alăturatelor acte, vă rog să binevoiți a-mi acorda naturalizarea.

Cu stimă
Anton Trneny
Brașov, Fabrica de Zahăr Bod.

Ministerul Justiției

Comisiunea de naturalizare.

Conform art. 22 din legea privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române, se publică următoarea cerere de naturalizare, spre știința acelora cari ar voi să facă vreo întâmpinare, potrivit dispozițiilor art. 23 din zisa lege:

Domnule Președinte,

Subsemnatul în conformitate cu legea din 24 Februarie 1924 și pe baza alăturatelor acte, vă rog să binevoiți a-mi acorda naturalizarea.

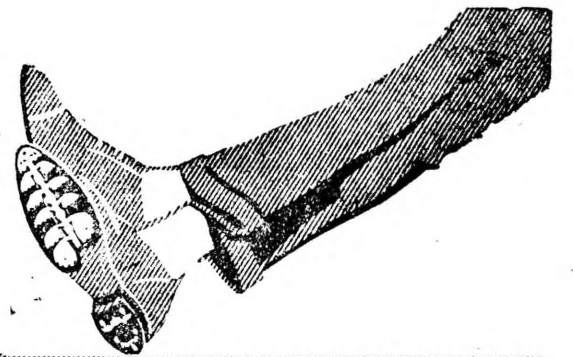
Cu înaltă stimă
(ss) *Francisc Nöhmayer*
Brașov, Strada Neagră No. 27.

AVIZ!

Cu onoare Vă aduc la cunoștință, că mi-am deschis atelierul meu de **CROITORIE** din Str. Căpitanului No. 4, unde execută orice comandă cu prețuri de reclamă, cele mai noi mode și uniforme pentru elevi de liceu.

Cu toată stima
TOMA DRAGANUȚA
BRAȘOV.

959 8-15

Talpa și tocul de cauciuc PALMA,

este cel mai bun, pentru că ușurează mersul și nu face șgomot, păstrează picioarele și ghetetele, fiind tot odată mai durabile de cât pielea. ○○○○○○

933 6-0

Cu onoare aduc la cunoștința Onor. public că viu și în acest an iarăși la târgul de : : : : :
: : : : : fără la Brașov și voi vinde : : : : :

LICOFE DE MIERE ȘI PIPER

exact în calitatea din timp normal.
Rugând Onor. public a mă vizita

Semnez cu toată stima
MIHAIL KONRAD
TURTAR, SIBIU.

1011 2-3

No 694
excepțional 1924.

Publicațiune de licitație

Subsemnatul executor judiciar aduc la cunoștința publică în senzul legii articolul LX din 1881 § 102 respective XLI din 1908 § 19 cum și lucrurile următoare r. s. mobilie de casă, pian și mașină de cusut care în urma deciziei Nr. C. 3053 din anul 1923 al judecătoriei de ocol din Brașov s'au executat în 26/IX 1924 în favorul executorului Bucholzer Iosif repr. prin avocat dr. Spiridon Boita din Brașov pentru luarea capitalului de 9500 lei și acces. prin execuție de acoperire și cari s'au prețuit la 16.300 lei se vor vinde prin licitație publică.

Pentru efectuarea acestei licitațiuni pe baza deciziei No. G. 6928-1924 al judecătoriei de ocol din Brașov se fixează termenul pe 10 Noembrie anul

1924 la orele 11 a. m. în Brașov, strada Petroasă No. 5 și toți cari au voie de a cumpăra sunt invitați prin acest edict cu observarea aceia, că lucrurile susamintite vor fi vândute în senzul legii LX din 1881 § 107 și 108 celor cari dau mai mult, pe lângă solvirea în baai gata și în caz necesar și sub prețul de strigare.

Pretențiunea care e de încasat face restul 5749 lei 65 bani capital, dobânzile cu 5% socotind din 30/IX 1922, iar speșele până acum staverite de 545 lei plus cari se vor mai ivi.

Intrucât mobilele cari s'ajung la licitație ar fi fost executate și de alții și acestia ar fi câștigat dreptul de acoperire, licitația prezentă este ordonată și în favorul acestora în senzul articolului XLI din 1908 § 20.

Dat în Brașov la 19 Octombrie 1924.

F. Crișan, executor judecătoresc de ocol. 1022 1-1

Cu onoare aducem la cunoștința Onor. public că am mutat magazinul nostru din Strada Mihail Weiss No. 2

INCEPAND CU ZIUA DE 18 I. c. IN

STRADA VAMII No. 29

continuând să desfacem și pe viitor cele mai frumoase și solide haine pe lângă prețuri moderate.

Rugând Onor. public să ne acorde și pe viitor sprijinul său binevoitor semnăm cu toată stima:

CONDUCEREA

MAGAZINULUI DE HAINE AL CROITORILOR DIN BRAȘOV

1005 2-3

Victimele escrocheriei cu pașapoartele

— O scrisoare din Columbia (America de sud) doveditoare a unei crime monstruoase. —

70—80 de români trimiși intenționat de soc. Petrol național și alte oficine, să moară de foame.

Cităm în ziarul „America” din Cleveland, cu data 30 Sept. 1924, următoarea scrisoare:

Cartagena, 30 Aug., 1924.

Onorată Redacție!

La stăruința Românilor din Columbia, mi s-a sârbina de-a vă ruga să binevoiți a dispune publicarea celor ce urmează în coloanele ziarului D. Tră.

Trădesc în această țărăsoară zisă Columbia, peste 70—80 de români, între cari vre-o opt sunt cu familii, toți trimiși de samsarul de Pașquali din Paris, avocatul Rombăcilă din Ministerul Muncii din România, Filipescu, (Filipovici N. R.) reprezentantul oficial al Societății Petrolului Român (Național N.R.) și Oficiul Tranzit, de sub No. 5 Strada Sf. Ionică din București, în schimb a \$ 150.00—\$ 150.00 de persoană, spunându-le că odată ajunși în Columbia vor găsi lucru de ajuns și vor putea, cine vrea să treacă și în America (Statele Unite), dar ajunși aici bieșii români au aflat tocmai contrarul, trăind într-o sărăcie și mizerie din cele mai mari, iar căldura aici fiind insuportabilă pentru mulți, unii s-au îmbolnăvit în timp ce lucru nu se poate afla niciări.

Columbia nu e o țară agricolă și nici industrială. Cele 20-30 de orașele pe cari le are Columbia eșezate pe marginea apelor, împoartă cele necesare din America. Drumuri ferate sau șosele de țară nu se află aici, și toată comunicația se face pe apă. Interiorul nu e străbătut decât de aeroplanele americane cari încearcă ici-colo ca să descopere bogății, izvoare de oleu, (păcură N.R.) etc.

Limba cea oficială e cea spaniolă. O parte din nenorociții ajunși aici în condițiile amintite, cari au avut pe cineva în America și au mai avut bani pentru o telegramă sau cerut telegrafice ajutoare, dar cu durere trebuie să spun că puține cereri de felul acesta au avut rezultatul dorit. Cauza nu se știe: e comunicația rea, sau „că românii americani își dau prea puțin seamă de soarta nenorociților a căror viață e periclitată, dacă nu vor primi ajutoare de afară.

Pentru salvarea acestor români, subsemnatul fac un călduros apel către toți românii de bine cât și către toate societățile, parochiile și celelalte organizații românești, din America, ca să grăbească a strânge de urgență fonduri pentru a scoate pe acești români din prăpastie, până nu e prea târziu, pentru a salva pe acești români blestemați de soarte, cari pentru a-și ține sufletul în oase de pe-o zi de altă, trebuie să întindă mâna la trecători ca să le cerșească ajutorul. Majoritatea românilor sunt Ardeleni, Bănățeni, Bucovineni și câșivă din vechiul Regat.

Ajutoarele ce veți putea aduna să le trimiteți la o bancă americană din Cartagena, care a fost avizată de această hotărâre.....

Scrisoarea aceasta — semnată George Achim, fost președintele secției Ligei Naționale din Fremont-Ohio — arată până unde au împins îndrăzneala agenții de pașapoarte, patronați de

fratele ministrului dela comunicații, d-l gen. Al. Văitoianu și ginerele acestuia, fost subsecretar de stat — ambii la soc. Petrolul Național care opera cu Filipovici în mod oficial.

Scandalul acesta ia proporții nebănuite. Faptele descrise în scrisoare arată că mai sânt victime cari îndură mizeria și amenințate sânt de moarte fiindcă s'au încrezut, plătinind soc. Petrolul Național — adică persoanelor influente în guvern — câte 150 dolari ca să le trimită într-o țară pustie și fără posibilitate de traiu.

Este o adevărată crimă, un atentat la viața oamenilor. Dovada se poate face ușor.

De ce nu sânt arestați complicii și patronii lui Filipovici?

Justiția trebuie să fie lăsată să-și facă datoria, să răzbune crima împotriva nenorociților cetățeni, duși la moarte în țări străine!...

Ziarul „America” adaugă la scrisoarea din Cartagena, următoarele, pe care le publicăm

spre știința tuturor celor cari vor să plece din țară:

„Din cele comunicate de d-l Gheorghe Achim, 80 de români se sbot în brațele foamel și mizeriei într-o țară străină, cari au fost ademiniți de samsari fără scrupule și chiar de oameni din Ministerul Muncii din România, minister anume creat a apăra interesele muncii. După ce samsarii au încasat banii l'a dus în Columbia, l-au lăsat în plata lui Dumnezeu.

Situația lor e critică din toate punctele de vedere.

Mai întâi, în urma noulor legi de imigrare, acești oameni nu pot fi aduși în Statele Unite, și ei sânt muritori de foame: totul ce rămâne de făcut e că ei să fie trimiși înapoi în România.

În Statele Unite în timpul de față criza industrială face că solicitarea de ajutoare bănești pentru acești nenorociți e o problemă cam grea și cam complicată. Însă un ajutor imediat trebuie dat, și acest lucru se va putea face din partea societăților de ajutor românești din Statele Unite, fie că vor trimite ajutoarele bănești direct la adresele menționate, fie că le vor trimite printr'un birou anume designat în scopul acesta.

Ajutoarele vor ameliora pentru moment starea celor 80 de români din Columbia, dar cum aceste ajutoare nu vor putea salva pentru tot timpul situația, trebuie căutată o soluție mai bună.

Și această soluție nu poate fi decât înlesnirea reintarcerii în țară a acestor oameni”.

INFORMAȚIUNI

Ministrul Franței la București va fi rechemat într'un post mai înalt în ministerul de externe francez.

D-sa va ocupa locul fostului ministru la București, d-l Daeschner, care trece ministru la Washington.

Noul ministru la București nu este încă desemnat.

O ligă a drepturilor omului, organizată, avem în țară. Unde este protestul său împotriva traficului cu viața oamenilor trimiși la mizerii și boli în țări cum e Columbia!...

E datoria ei să ridice energie protest și să provoace apărarea vieții nenorociților expulzați, după ce-au fost escrocați de către o societate care își batjocorește numele zicându-și Petrolul Național!...

Salarii de mizerie. D-l prof. I. Lupoș da în „Cuvântul Poporului” o scrisoare a unui învățător care îi cere ajutor: „dacă aveți bunăvoința a mă ajuta cu ceva haine ori în alt mod, căci eu leașa de 702 lei lunar nu mi pot suporta toate neajunsurile de-acum”.

Să slujești statul ca să ajungi cerșitor de haine — iată ceea-ce se chiamă pentru guvernul de azi, „situația se îmbunătățește pe fie-ce zi”!...

Condamnare. Tribunalul din Lugoj a condamnat pe medicul dr. Técsy Ferencz din Lugoj pentru provocare de avort la 1 an închisoare și pierderea funcției pe timp de 3 ani.

Pașapoartele pentru Columbia. Ministerul muncii dămintă că s'ar fi acordat pașapoarte caiva pentru Columbia și că nu există nici un funcționar cu numele Rombăcilă.

Desmințirea aceasta face oficial de „spălarea mâinilor” a la Pilat din Pont.

Cei 70—80 români escrocați mor de foame în Columbia, duși cu pașapoarte scoase de soc. „Petrolul Național”. Ce autoritate a dat pașapoartele — se va descoperi de sigur. Cât privește de numele Bombăcilă poate fi o confuzie.

Numele d-lui Leonte Moldovanu se amestecă în chestiunile discutate în jurul afacerii pașapoartelor. „Adevărul” anunță că leaderul liberal n-a primit însărcinarea de raportor al Mesajului, ca să poată avea libertate de acțiune în afacerea pașapoartelor și aceea a concesiilor pescăritului.

Delapidare. Șeful depozitului de totun din Mercurea Ciucului, Farcădi Sándor Eds, a dispărut după ce a delapidat o sumă de 1 milion lei din banii regiei.

D-l S. Blemel, escelentul violonist și președintele societății filarmonice din Brașov, dă astăzi seara la ora 8 un concert (serată de sonate) în aula Liceului „Honterus” fiind acompaniat de mult apreciată pianistă Klein Hintz.

LANA CU LUSTRU în toate colorile **Franz Gross**, Str. Porții No. 7.

Ora 3 d. a.

ULTIME ȘTIRI TELEFONICE

EXCROCHII PAȘAPOARTELOR

Generalul Văitoianu pus sub supraveghere

— Se așteaptă demisiile miniștrilor de comunicație și domenii. —

București, 23. — Generalul Alex. Văitoianu, președintele soc. „Petrolul Național” și complicele lui, Haralamb Georgeșcu, încercând să fugă în străinătate au fost puși sub supraveghere de către judecătorul de instrucție.

Scandalul pașapoartelor ia proporții. În urma interogării fratelui ministrului de comunicații și punerea lui sub supraveghere de către justiție, ministrul amenință cu demisia sa și a d-lui Al. Constantinescu care vede, în desfășurarea acestei afaceri, o răzburare a d-lui Mărăzescu.

La consiliul de ministri de ieri n'a luat parte nici unul din acești ministri. D-l Constantinescu anunță că e... bolnav! — Încă de câte-va zile a apărut știrea în ziare.

Pe de altă parte, subsecretarul de stat demisionat Franasovici se va explica în Cameră și va provoca scandalul care și-așa la proporții foarte mari.

Corresp.

Nouă complicații

Din București ni se scrie că, dacă se va lăsa curs liber justiției, se vor face descoperiri senzaționale în chestia pașapoartelor. Nu numai cei de până acum, dar alți oameni de marcă din partidul liberal sânt compromiși.

Cât privește atacarea soc. Petrolul Național s-a dovedit că d-nii Văitoianu și Franasovici au fost de-acord cu operațiile lui Filipovici. Se urmărea prin Filipovici și Haralamb Georgeșcu strângerea unui capital de 400 milioane, în călătoria lor în America.

Funcționarii suspendați din Direcția Siguranței declară că la pașapoarte au lucrat din ordin, că ei n-au adăugat nume din înțelegerea lor pe listele aprobate.

O vastă excrocherie se desfășură și complicațiile se înlanț, fiindcă Filipovici, arestat, vorbește și denunță complicii.

Se pot produce alte denunțări în orice moment privind alte grupe de traficanți.

Guvernul în criză pe chestia pașapoartelor

Intre remanierea guvernului și mușamalizarea afacerilor scandaloase.

BUCUREȘTI 22. — Scandalul cu pașapoartele provoacă o criză în guvern. Ministrul justiției este terorizat și neputincios de a lăsa liberă justiția ca să-și facă datoria. Dl Mărăzescu oscilează față de presiunile celor implicați. Insuși dl Brătianu îi cere temperanță.

Șeful guvernului vrea să acopere afacerea, fiindcă altfel poate avea criză de guvern. Ori, d-sa nu este omul să plece în asemenea condițiuni. Credem deci că va sprijini mușamalizarea.

Telegrama aceasta am primit-o Mercuri prin curier.

Știrile de azi arată că scandalul, luând proporții, dl Mărăzescu a fost nevoit să dea ordin de urmarea anchetei.

Este vorba de remanierea guvernului și anume să fie debarcați miniștrii Văitoianu, Moșolu și Inuleț. La aceasta se opune însă ministrul agriculturii, dl Al. Constantinescu care are demisia sa gata pentru această eventualitate.

Din cauza acestor neînțelegeri de familie — tabăra liberală este agitată la extrem. În orice țară din lume, un

guvern cu asemenea situație ar demisiona. La noi, el este tolerat. Cu toate acestea, scandalurile vor izbucni în Parlament și nu se poate crede că fără consecințe pentru guvern.

Decamată, „Viltorul” încearcă să provoace diversiuni, brodând situații false pe seama Partidului național, de acțiunea căruia guvernul se teme serios. Opinia publică este însă prevenită. Toată lumea scandalizată de afacerile veroase descoperite de Justiție, ale înșiși conducătorilor partidului liberal, cere înlocuirea guvernului.

Chiar între liberali se spune că dacă se vor tolera scandalurile cu pașapoartelor, va urma o vreme de cea mai rușinoasă debandadă în țară și în serviciile publice.

Tolerarea crimelor celor mari va face imposibilă urmărirea abuzurilor cari, în toate administrațiile, se descoper zilnic.

Acești liberali afirmă că ministrul justiției va pune chestiunea de încredere, cerând libera anchetare a vinovaților, ori care vor fi ei. Să așteptăm desfășurarea faptelor, cari în cursul săptămânii viitoare vor fi elucidate.

Corresp.